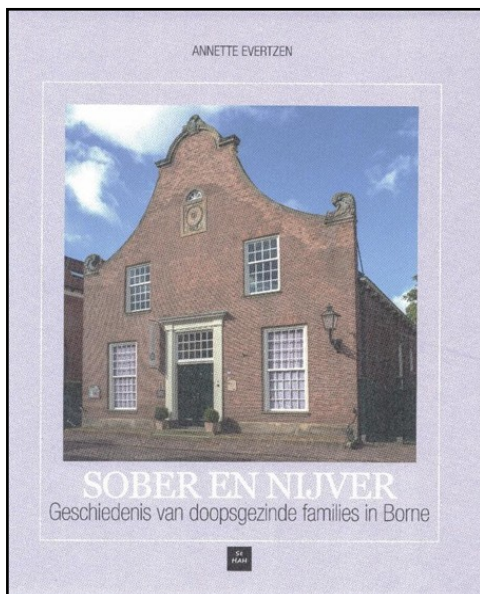

Boekennieuws

Jan Deckwitz

Titel : **SOBER EN NIJVER: geschiedenis van doopsgezinde families in Borne**
Auteur : Annette Evertzen
ISBN : 97890831955 0 6 **NUR:** 603
Uitvoering : Hardcover
Uitgever : Stichting Historisch Archief Hengelo

Na de interventie van Luther in 1517 resteerden in de loop van 16^e eeuw in Borne drie religieuze groeperingen: de calvinistische, de katholieke en de doopsgezinde. De laatste groep was weliswaar klein in aantal, maar ook een die geheel haar eigen weg volgde. Ondanks bekendheid met deze religieuze groepering werd de auteur pas in "den vreemde" geconfronteerd met het cultuureigene van deze groep. Nieuwsgierigheid deed haar besluiten nader onderzoek te doen, in het bijzonder naar enkelen uit deze groep, wier familienamen in Borne al lang rondgaan: Hulshoff, Ten Cate en Bussemaker. Namen die hier ook nu nog steeds niet vreemd klinken.

Het boek begint met een korte schets uit de geschiedenis van de doopsgezinden. Hierbij worden de drie families en nog enkele andere personen aangehaald, die in het verdere verloop van het boek nader aan de orde komen. Het gaat hierbij over handelaren in textiel en garens. Hoe verhoudt hun arbeid zich in het dagelijks leven met de "gedragsregels" vanuit de religie? Dit wordt nader uitgewerkt aan de hand van een genealogisch overzicht, aangevuld met geschiedkundige anekdotes. Brieven, dagboeken, boeken en financiële verantwoording worden hierbij aangehaald. Vanuit hun arbeid weten de families zich te ontwikkelen en een zekere rijkdom te verwerven. In een bepaalde periode van de 17^e eeuw is Borne zelfs de rijkste gemeente van Overijssel. Dit wordt bereikt vanuit hun doopsgezinde achtergrond; sober leven en nijver werken zijn hierbij uitgangspunten. Hieraan wordt mede vorm gegeven door de woning met inrichting, de ijver in het werk en omgang met dorpsgenoten. Verdient vermogen wordt vooral belegd in stenen, en aankoop van woningen en boerderijen. Ook voor de doopsgezinde gemeente zet men zich in: de handelaren of fabrikteurs treden hier op als voorganger, predikant of leraar. De werknemers zijn zelfstandige spinners voor de garens, en wevers voor de vervaardiging van linnen. Voor de handel in het linnen en garens wordt het regionale handelsgebied uitgebreid naar een landelijke. Hierbij komen ze in contact met Johanna Tak-Racer, die in Amsterdam een manufacturen- en groothandelsbedrijf heeft, met contacten bij de VOC. Johanna is geen onbekende in Borne, als kind heeft ze hier een aantal jaren doorgebracht. Via Johanna

wordt handelswaar van het buitenland uit- en ingevoerd. De Bornse doopsgezinde ondernemers maken goed gebruik van deze mogelijkheid. Ook anderen in Borne profiteren van dit handelscontact. Een bekende, weliswaar katholiek, is Lubbertus Drekkers, die handelswaar ontvangt en levert, maar het niet volhoudt. Met een grote schuld moet hij zijn handel stoppen.

Aan het einde van de 17^e eeuw vindt er een kentering plaats. Door concurrentie wordt de spoeling dun. Door productverbreding met grutterij, cichoreibranden, en soms een verfijning van de soortontwikkeling in de linnens, weet men het vol te houden. Maar ook ontbreekt het aan opvolgers voor de handelshuizen. Vanuit de doopsgezinde standpunten wordt veel in eigen hand gehouden en zijn de verbindingslijnen kort. Bij het aangaan van verbindingen blijft men de eigen kring trouw. Opvolging en het aangaan van huwelijken gebeurt dan ook vaak in eigen kring, die echter klein is. Dit werpt een schaduw op de familiale ontwikkeling.

Het boek sluit af met enkele bijlagen waarin extra aandacht wordt gegeven aan de ontwikkeling van de doopsgezinde gemeente, aan de dominees, woningen en graven van de families, Een uitgebreide notenlijst en literatuurverwijzing completeren het boek.

De uitvoering van het boek is mooi, zorgvuldig en overzichtelijk met een goede lay-out, aangevuld met veel tekeningen en foto's. Het leest over het algemeen gemakkelijk. Door de genuanceerde uitwerking en niet altijd goed te volgen chronologie, wordt de leesbaarheid enigszins verminderd.